

Živočišná výroba a veterinární péče.

JUDr. Jana Tkáčiková, Ph.D.

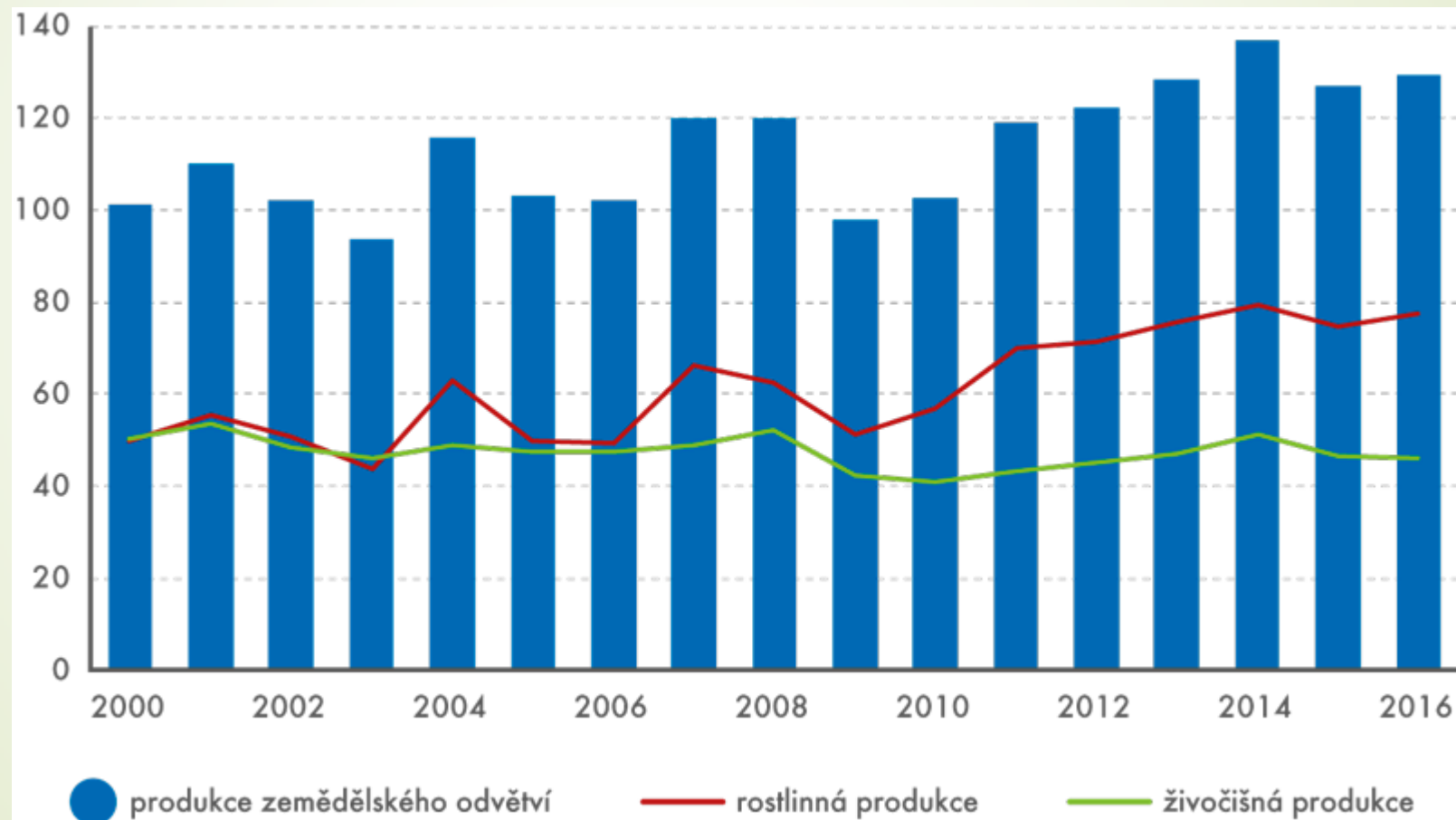
Zemědělská výroba

- **rostlinná výroba**
- **živočišná výroba**
- produkce chovných a plemenných zvířat, využití jejich genetického materiálu a získávání zárodečných produktů
- výroba osiv a sadby, školkařských výpěstků a genetického materiálu rostlin,
- úprava, zpracování a prodej vlastní produkce zemědělské výroby
- chov ryb, vodních živočichů a pěstování rostlin ve vodním útvaru povrchových vod
- hospodaření v lese
- hospodaření s vodou pro zemědělské a lesnické účely

Vývoj produkce zemědělského odvětví v letech 2000–2016 (v mld. Kč, běžné ceny)

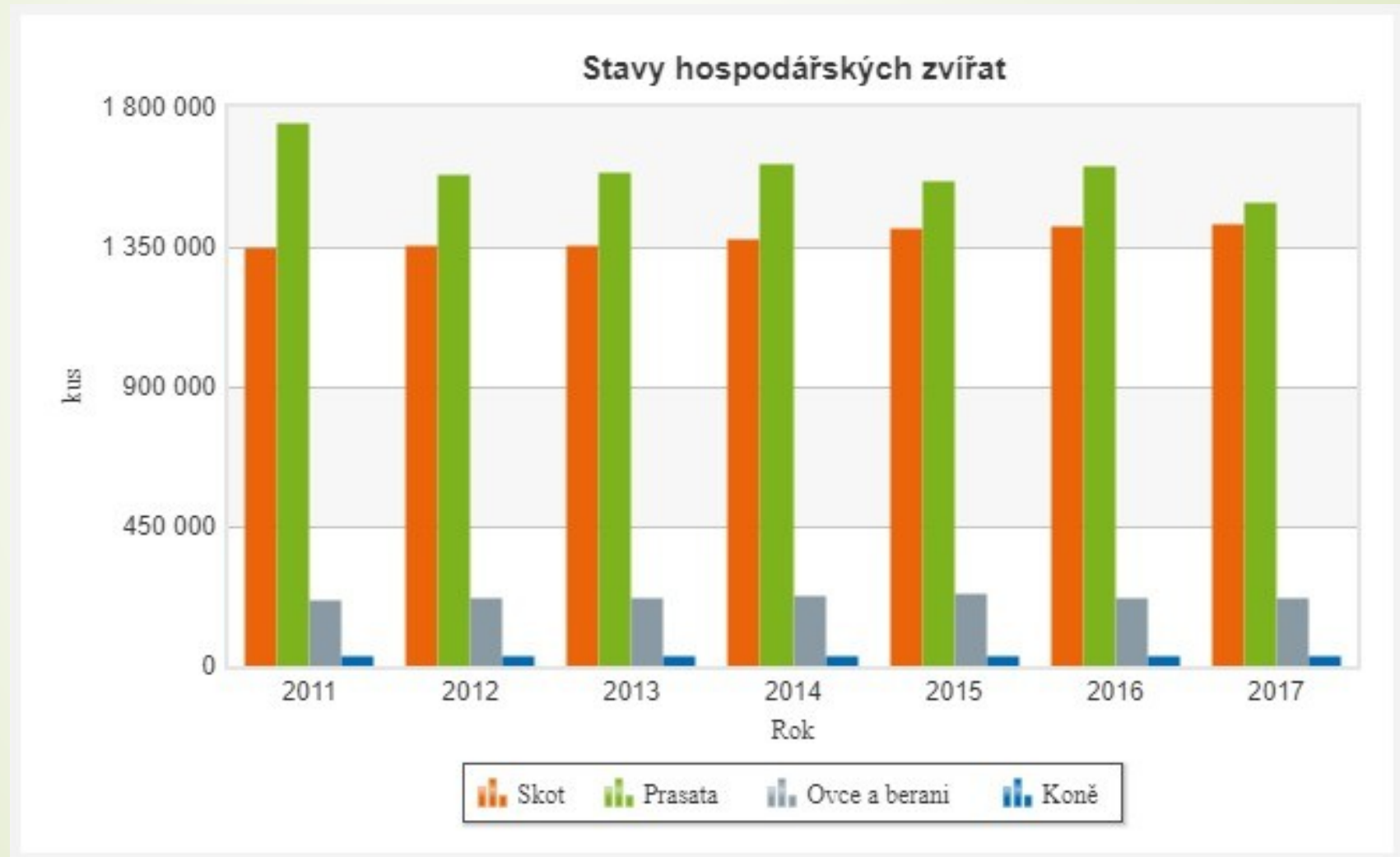
Zdroj: <http://www.statistikaamy.cz/2017/03/ceskemu-zemedelstvi-se-vloni-darilo/>

Živočišná výroba

- ▶ Chov hospodářských a jiných zvířat či živočichů za účelem získávání, zpracování a výroby živočišných produktů,
 - ▶ chov hospodářských zvířat k tahu a chov sportovních a dostihových koní
- ▶ Živočišné komodity
 - ▶ Skot, prasata, ovce, kozy, drůbež, koně, ryby, včely, králíci, maso, mléko, vejce, med
- ▶ Produkce chovných a plemenných zvířat, využití jejich genetického materiálu a získávání zárodečných produktů
- ▶ Veterinární péče
 - ▶ Péče o zdraví zvířat a jeho ochrana, zejména předcházení vzniku a šíření nálezů a jiných onemocnění zvířat a jejich zdolávání
 - ▶ Ochrana životního prostředí před nepříznivými vlivy souvisejícími s chovem zvířat, výrobou a zpracováváním živočišných produktů, jakož i ochranu zvířat a jejich produkce před riziky ze znečištěného životního prostředí

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ

Chov zvířat Welfare zvířat

Zdraví zvířat
Zdolávání nákaz

Plemenitba

Krmiva

Živočišné
produkty

Vedlejší
živočišné
produkty

Právní rámec

- ▶ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči
 - ▶ péče o zdraví zvířat a jeho ochrana
 - ▶ péče o zdravotní nezávadnost živočišných produktů a krmiv
- ▶ Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat
 - ▶ šlechtění a plemenitba vyjmenovaných hospodářských zvířat
 - ▶ označování a evidence vybraných hospodářstvích zvířat
- ▶ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání
- ▶ Zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech
- ▶ Nařízení ES č. 1069/2009 o vedlejších živočišných produktech

Subjekty

► Chovatel

- každý, kdo zvíře nebo zvířata vlastní nebo drží, anebo je pověřen se o ně starat, ať již za úplatu nebo bezúplatně, a to i na přechodnou dobu
- pro účely zápisu do plemenné knihy se za chovatele považuje osoba, z jejíhož chovu zvíře pochází

► Státní veterinární správa

- Veterinární péče

► Česká plemenářská inspekce

- Šlechtění a plemenitba

► ÚSKVBL

- Veterinární přípravky a léčiva

► Veterinární lékaři

- Úřední – soukromý – veterinární inspektor

► Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

- Krmiva

Plemenářský zákon

→ zvelebování populací zvířat a zachování jejich genetické rozmanitosti

- ▶ Šlechtitelská činnost a opatření
 - ▶ Vyjmenovaná hospodářská zvířata
 - ▶ skot, buvoli, koně, osli, prasata, ovce, kozy, drůbež, plemenné ryby a včely
 - ▶ Uznaná chovatelská sdružení
 - ▶ Vedení plemenářských knih pro jednotlivá plemena a plemenářských evidencí pro každé plemeno drůbeže, plemenných ryb a včel
 - ▶ Speciální evidence plemenných zvířat, která obsahuje údaje o identifikaci, původu, výkonnosti, plemenné hodnotě a užití zvířat určitého plemene nebo typu a jejich přímých potomků
 - ▶ Kontrola užitkovosti, výkonnostních zkoušek, výkonnostních testů, kontroly dědičnosti, posuzování vlastností, znaků a zdraví
 - ▶ Uznané chovatelské podniky prasat
 - ▶ Vedení chovného registru
 - ▶ údaje o identifikaci a původu prasat

Plemenářský zákon

→ označování a evidence hospodářských zvířat

- Označování vybraných zvířat pro účely regulace přemísťování
 - tuři, koně a osli a jejich kříženci, prasata, ovce, kozy a běžce a zvěř ve farmovém chovu
- Evidence – povinnosti chovatelů evidovaných zvířat
 - Označovaná zvířata, drůbež, včely, plemenné ryby a živočichové pocházející z akvakultury
 - Evidence hospodářství
 - Stájový registr/registr zvířat v hospodářství/odlovní a komorová kniha
 - Oznámení o ukončení činnosti

Ústřední evidence

- ▶ Informační systém veřejné správy/komplexní databáze
 - ▶ údaje o hospodářstvích, chovateli, evidovaných zvířatech, provozovateli jatek, provozovateli líhní, shromažďovacích středisek, obchodnících, registrovaných dopravcích, uživatelských zařízeních a asanačních podnicích
 - ▶ údaje o původu, pohlaví, identifikačních číslech, počtech, přemísťování a změnách jedinců, stád nebo hejn jednotlivých druhů evidovaných zvířat
- ▶ Ministerstvo zemědělství
 - ▶ Správce a provozovatel
- ▶ Českomoravská společnost chovatelů
 - ▶ Pověřená osoba
 - ▶ Shromažďování a zpracování údajů

Chov zvířat (podnikání)

- Oznámení zahájení a ukončení podnikatelské činnosti
 - Informování o změnách, k nimž má dojít ve způsobu ustájení nebo v druzích chovaných zvířat
- Odborná způsobilost osob při ošetřování zvířat a získávání jejich produktů
- Pohotovostní plán pro případ výskytu nebezpečných nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, jakož i pro případ vzniku mimořádné situace
- Program ozdravování zvířat
 - v souladu s celostátním programem tlumení jedné nebo více nákaz, nemocí přenosných ze zvířat na člověka a původců těchto nákaz a nemocí
 - schválení krajskou veterinární správou

Welfare zvířat – ochrana zvířat proti týrání

- Obecné požadavky na chov
 - Dojde-li k utrpení nebo jinému poškozování zvířat prokazatelně v důsledku nevhodné technologie, je chovatel povinen tuto technologii upravit nebo změnit.
- V intenzivních chovech je chovatel povinen zabezpečit nejméně jedenkrát denně prohlídku hospodářských zvířat a technologických zařízení a odstranit v nejkratší možné době každou zjištěnou závadu tak, aby nebylo ohroženo zdraví a život zvířat.
- Chovatel je povinen zajistit s ohledem na druh hospodářského zvířete, stupeň jeho vývoje, adaptaci a domestikaci, životní podmínky odpovídající fyziologickým a etologickým potřebám hospodářských zvířat tak, aby jim nebylo působeno utrpení a byla zajištěna jejich pohoda v souladu se získanými zkušenostmi a vědeckými poznatky.
 - zajistit dostatečně početný a odborně způsobilý personál
 - obecné požadavky na ustájení
 - minimální standardy pro chov (vyhláška č. 8/2004 Sb.)
 - Specifické požadavky pro chov kuřat chovaných na maso a prasat pro odchov a výkrm
- Požadavky na přístup k vodě a potravě

Welfare zvířat – ochrana zvířat proti týrání

Tabulka 1: Nejčastěji zjišťované nedostatky při kontrolách ustájených zvířat, stájí a prostorů pro chov hospodářských zvířat

Nedostatek	Porušení legislativy
Nevhodné podmínky chovu	zákon č. 246/1992 Sb.
Nedodržení minimálních standardů (např. nevhodné ustájení)	zákon č. 246/1992 Sb.
Omezování výživy a napájení zvířat	zákon č. 246/1992 Sb.
Zanedbání péče o zdraví zvířat	zákon č. 166/1999 Sb.
Vyvolávání nepřiměřeného stresu u zvířat	zákon č. 246/1992 Sb.
Neposkytnutí pomoci a náležitého ošetření zvířatům	zákon č. 246/1992 Sb.
Neposkytnutí ochrany před klimatickými vlivy	zákon č. 246/1992 Sb.
Omezování volnosti pohybu, neumožnění odpočinku	zákon č. 246/1992 Sb.
Nedostatky v evidenci	zákon č. 166/1999 Sb.
Nedostatky při asanaci	zákon č. 166/1999 Sb.

Specifické požadavky

- ▶ Shromažďování zvířat
 - ▶ svodem zvířat soustředění hospodářských zvířat různých chovatelů na určeném místě a k určenému účelu, jde-li o evidovaná zvířata podle plemenářského zákona
 - ▶ shromažďovacím střediskem hospodářství, tržiště nebo jiné místo, na němž jsou shromažďována zvířata z různých hospodářství, zejména skot, prasata, ovce a kozy, aby z nich byly vytvářeny skupiny zvířat určených k odeslání
- ▶ Přeprava a přemístění zvířat
 - ▶ Komerční vs. nekomerční
 - ▶ Požadavky veterinárního zákona, nařízení ES č. 1/2005 a zákona na ochranu zvířat proti týrání
 - ▶ Povolení/Veterinární osvědčení
 - ▶ Přeprava do 8 hodin
 - ▶ Přeprava nad 8 hodin
- ▶ Usmrcování zvířat
 - ▶ Obecné požadavky nařízení ES č. 1099/2009 a zákona č. 246/1992 Sb.
 - ▶ Požadavky na porážku hospodářských zvířat (zákon č. 166/1999 Sb.)
 - ▶ usmrcení jatečného zvířete za účelem využití jeho produktů, a to způsobem, který není v rozporu s předpisy na ochranu zvířat proti týrání
 - ▶ Viz dále

Porážka hospodářských zvířat

- ▶ Jatečná zvířata
 - ▶ hospodářská zvířata, jež jsou určena k porážce a jatečnému zpracování a jejichž maso je určeno k výživě lidí
- ▶ Není-li stanoveno jinak, musí být jatečná zvířata poražena na jatkách
 - ▶ Výjimka pro domácí porážku
- ▶ Povinnost chovatele dodávat na jatky pouze jatečná zvířata s pravdivě a úplně uvedenými informacemi o potravinovém řetězci

Welfare zvířat – ochrana zvířat proti týrání

Tabulka 2: Zjištěné závady při kontrole vnitrostátní přepravy hospodářských zvířat

Nedostatek	Porušení legislativy
Chybějící nebo neplatné povolení dopravce	nařízení Rady (ES) č. 1/2005
Neschválený dorpravní prostředek	nařízení Rady (ES) č. 1/2005
Nevyhovující dokumentace	nařízení Rady (ES) č. 1/2005
Nedostatečné upevnění kontejnerů se zvířaty	nařízení Rady (ES) č. 1/2005
Nevhodný způsob manipulace se zvířaty	nařízení Rady (ES) č. 1/2005
Nezpůsobilost zvířat k přepravě	nařízení Rady (ES) č. 1/2005
Nevhodné podmínky při přepravě (nedostatečné větrání, nezajištění napájení)	zákon č. 246/1992 Sb.

Welfare zvířat – ochrana zvířat proti týrání

Tabulka 5: Zjištěné závady při kontrole porážení hospodářských zvířat

Nedostatek	Porušení legislativy
Nevhodný způsob vykládky zvířat	nařízení Rady (ES) č. 1099/2009
Nevhodný způsob manipulace se zvířaty	nařízení Rady (ES) č. 1099/2009
Neprovedení omráčení před vykrvením	nařízení Rady (ES) č. 1099/2009
Nevhodný způsob vykrvování	nařízení Rady (ES) č. 1099/2009

Zdraví zvířat – obecné povinnosti

- chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a předcházet poškození jejich zdraví,
- sledovat zdravotní stav zvířat, v odůvodněných případech jim včas poskytnout první pomoc a požádat o odbornou veterinární pomoc,
- bránit vzniku a šíření nálezů a jiných onemocnění zvířat a plnit povinnosti stanovené tímto zákonem nebo na jeho základě k zvládání těchto nálezů nebo jiných onemocnění zvířat,
- podávat zvířatům léčivé přípravky, jejichž výdej je vázán na předpis veterinárního lékaře, jen podle jeho pokynů,
- dodržovat povinnosti plynoucí z předpisů Evropské unie (TSE),
- zabezpečit provádění vyšetření, zdravotních zkoušek a povinných preventivních a diagnostických úkonů v rámci veterinární kontroly zdraví, kontroly dědičnosti zdraví a kontroly pohody zvířat, a to v rozsahu a lhůtách stanovených, uchovávat jejich výsledky a na požádání je předkládat úřednímu veterinárnímu lékaři.

Ochrana zdraví hospodářských zvířat

- ▶ zabezpečit v rozsahu odpovídajícím druhu zvířat, způsobu jejich chovu a ustájení čištění, dezinfekci, dezinfekci a deratizaci stájí, jiných prostorů a zařízení, v nichž jsou chována zvířata, přepravována,...
- ▶ v případě nebezpečí zavlečení nákazy nebo nemoci přenosné ze zvířat na člověka zřídit, popřípadě umístit prostředky sloužící k ochraně proti nákazám a nemocem přenosným ze zvířat na člověka a dbát o jejich řádnou funkci,
- ▶ k napájení zvířat používat vodu, která neohrožuje zdravotní stav zvířat a zdravotní nezávadnost jejich produktů, a ke krmení zvířat používat jen zdravotně nezávadná krmiva,
- ▶ podávat zvířatům pouze léčivé přípravky v souladu s pravidly pro jejich používání při poskytování veterinární péče, veterinární přípravky schválené podle tohoto zákona, doplňkové látky v souladu se zvláštními právními předpisy a dodržovat podmínky pro podávání některých látek a přípravků zvířatům, jejichž produkty jsou určeny k výživě lidí
- ▶ nepodávat zvířatům látky a přípravky, jejichž používání u hospodářských zvířat nebo u zvířat, jejichž produkty jsou určeny k výživě lidí, není povoleno
- ▶ uvádět na trh pouze zvířata, kterým nebyly podávány nepovolené nebo zakázané látky nebo přípravky, vést záznamy o tom, kdy a které léčivé přípravky a látky, jimiž mohou být nepříznivě ovlivněny živočišné produkty, byly podány zvířatům, neprodleně předkládat tyto záznamy veterinárnímu lékaři, aby v nich zaznamenal podání léčivých přípravků zvířatům nebo očkování zvířat, uchovávat tyto záznamy nejméně po dobu 5 let a dodržovat ochranné lhůty.

Veterinární přípravky a veterinární technické prostředky

- ▶ Uvádět do oběhu a používat při poskytování veterinární péče je možno pouze
 - ▶ a) veterinární přípravky, které byly schváleny a zapsány do Seznamu schválených veterinárních přípravků a u kterých nebyla překročena doba jejich použitelnosti,
 - ▶ b) veterinární technické prostředky, u kterých nebyla překročena doba jejich použitelnosti.
- ▶ Při poskytování veterinární péče lze používat i veterinární přípravky, které jsou schválené podle předpisů Evropské unie, a zdravotnické prostředky, které jsou vhodné pro použití v rámci veterinární péče.
- ▶ Veterinární lékař může v případě ohrožení života nebo zdraví zvířete použít při poskytování veterinární péče i takový veterinární technický prostředek, který nesplňuje stanovené požadavky, a to za předpokladu, že
 - ▶ a) je podrobně seznámen se zdravotním stavem zvířete, u něhož byla stanovena přesná diagnóza jeho onemocnění. To neplatí jen pro veterinární technické prostředky, které jsou určeny pro stanovení nebo potvrzení diagnózy,
 - ▶ b) není možno použít jiný veterinární technický prostředek, který odpovídá stanoveným požadavkům,
 - ▶ c) uvědomil Ústav o použití veterinárního technického prostředku, který nesplňuje stanovené požadavky,
 - ▶ d) písemně seznámil chovatele s možnými riziky použití veterinárního technického prostředku, který nesplňuje stanovené požadavky, a chovatel dal k němu dobrovolný písemný souhlas.

Veterinární biopreparáty a léčiva

- ▶ Zákon o léčivech a nařízení ES č. 726/2004
- ▶ Registrace před uvedením na trh
 - ▶ Klinické hodnocení
 - ▶ Vnitrostátní registrace, registrace postupem vzájemného uznávání členskými státy nebo decentralizovaným postupem
 - ▶ Centralizovaná registrace na úrovni EU
- ▶ Seznamy veterinárních léčivých přípravků registrovaných v České republice a v rámci Společenství
- ▶ Aplikace
 - ▶ Správná chovatelská praxe
 - ▶ Veterinární lékaři
 - ▶ Kaskáda

Zdraví zvířat

- předcházení nález

- Kontrola biologické bezpečnosti
 - Kontrola plnění požadavků, které se týkají zabezpečení chovu hospodářských zvířat před zavlečením a šířením nález
 - Fyzická prohlídka chovu
 - Kontrola fotodokumentace
 - Kontrolované požadavky
 - Viz <https://www.svscr.cz/wp-content/files/zvirata/Kontrola-biologicke-bezpecnosti-letak-pro-chovatele-2016-12-08.pdf>
- Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízení vakcinace
 - Seznam povinných preventivních a diagnostických úkonů k předcházení vzniku a šíření nález a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, jakož i k jejich zdolávání
 - Každoročně stanoví Mze ve formě opatření obecné povahy

Zdraví zvířat

- zdolávání nálezů

- Povinnosti chovatele
 - Ohlašovací povinnost
 - Nebezpečné nákazy a nemoci přenosné ze zvířat na člověka
 - Soukromý veterinární lékař
 - Úřední veterinární lékař
- Krajská veterinární správa
 - Mimořádná ochranná a zdolávací veterinární opatření
 - Jiná opatření
 - Síť epizootologického sledování skotu nebo prasat

Pravidla podmíněnosti související s chovem hospodářských zvířat

- ▶ Zákaz používání některých látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetik v chovech zvířat (PPH 5)
- ▶ Označování hospodářských zvířat – prasata, skot, ovce a kozy (PPH 6, 7 a 8)
- ▶ Pravidla pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií (TSE) (PPH 9)
- ▶ Minimální požadavky pro ochranu telat (PPH 11),
- ▶ Minimální požadavky pro ochranu prasat (PPH 12)
- ▶ Požadavky na ochranu zvířat chovaných pro hospodářské účely (PPH 13)
 - ▶ Blíže viz vyhláška č. 48/2017 Sb.
- ▶ K nejčastěji zjišťovaným nedostatkům patří:
 - ▶ nezajištění ošetření zvířat, nevedení záznamů, podávání léčivých přípravků v rozporu s právními předpisy,
 - ▶ nevhodný materiál k ustájení, přítomnost ostrých předmětů, které mohou zvířatům způsobit poranění,
 - ▶ nedodržení požadavků na ochranu zvířat před nepříznivými podmínkami,
 - ▶ - nezajištění přístupu k napájecí vodě, nezamezení znečištění krmiv a vody.

Použité a doporučené zdroje

- <https://www.svscr.cz/> (Státní veterinární správa)
- <https://www.cmsch.cz/> (Českomoravská společnost chovatelů)
- https://ec.europa.eu/food/animals_en (Evropská komise - Animal Food Safety)